

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Вищого навчального за-
кладу Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі»
18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П-2.03

Кафедра туристичного та готельного бізнесу

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
**«Ринок туристичних, ресторанних
та готельних послуг»**

з підготовки здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань	24 Сфера обслуговування <i>(код і назва)</i>
Спеціальність	242 Туризм <i>(код і назва)</i>
Спеціалізація(за наявності)	- <i>(код і назва)</i>
Освітня програма	Туризм <i>(назва)</i>

Полтава 2020 рік

Укладачі програми:

Шуканов П.В., д. геогр. н., доцент, професор кафедри туристичного та готельного бізнесу Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавського університету економіки і торгівлі»;

Логвин М. М., к. геогр. н., доцент, доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавського університету економіки і торгівлі»;

Рецензенти програми:

Дудник І. М., д. геогр. н., професор, професор кафедри країнознавства і туризму Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету;

Вішнікіна Л. П., д. пед. н., доцент, професор кафедри географії та методики її навчання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Програму навчальної дисципліни схвалено і обговорено на засіданні кафедри туристичного та готельного бізнесу
Протокол засідання кафедри
від 15 травня 2020 р., № 10

Завідувач кафедри туристичного та готельного бізнесу, д. е. н., професор

_____ Г. П. Складя
(підпис)

ПОГОДЖЕНО:
Гарант освітньої програми «Туризм»,
к. е. н.

_____ Ю. В. Карпенко
(підпис)

ПОГОДЖЕНО:
Голова науково-методичної ради,
д. е. н., професор.

_____ Н. С. Педченко
(підпис)

КОРОТКА АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу полягає у виробленні стратегічного напрямку вивчення змісту і розуміння ринку та організації туристично-готельної справи, визначення умов його становлення й розвитку пріоритетних форм підприємницької діяльності в даній галузі.

Ринок туристичних послуг характеризується урізноманітненням пропозиції туристичного продукту як за рахунок впровадження нових видів послуг і форм обслуговування, так і за рахунок територіального розширення, формування нових туристських центрів, районів та курортних зон. Тому питання геопросторової організації туризму пов'язані з усіма аспектами його функціонування і набувають особливої актуальності.

Дисципліна розкриває геопросторові аспекти розвитку туризму, специфіку формування та механізму функціонування територіальних ринків туристичних послуг різного ієрархічного рівня. Крім того в Україні процес навчання кваліфікованих фахівців для готелів та туристичних фірм зараз знаходиться на початковій стадії як і ринок туристичних послуг. Тому вивчення даного курсу є своєчасним і необхідним у підготовці фахівців для цієї важливої і не простої діяльності функціонування ринку туристичних і готельно-ресторанних послуг.

Цель курса заключается в выработке стратегического направления изучения содержания, понимания рынка и организации туристско-гостиничного дела, определение условий его становления и развития приоритетных форм предпринимательской деятельности в данной отрасли.

Рынок туристических услуг характеризуется разнообразием предложения турпродукта как за счет внедрения новых видов услуг и форм обслуживания, так и за счет территориального расширения, формирование новых туристских центров, районов и курортных зон. Поэтому вопрос геопространственной организации туризма связанные со всеми аспектами его функционирования и приобретают особую актуальность.

Дисциплина раскрывает геопространственные аспекты развития туризма, специфику формирования и механизма функционирования территориальных рынков туристических услуг различного иерархического уровня. Кроме того, в Украине процесс обучения квалифициро-

ванных специалистов для гостиниц и туристических фирм сейчас находится на начальной стадии, как и рынок туристических услуг. Поэтому изучение данного курса является своевременным и необходимым в подготовке специалистов для этой важной и не простой деятельности функционирования рынка туристических и гостинично-ресторанных услуг.

The purpose of the course is to develop a strategic direction of studying the content and understanding of the market and organization of tourism and hotel business, determining the conditions of its formation and development of priority forms of business in this activity.

The market of tourist services is characterized by diversification of the offer of a tourist product both at the expense of introduction of new kinds of services and forms of service, and at the expense of territorial expansion, formation of new tourist centers, areas and resort zones. Therefore, the issues of geospatial organization of tourism are related to all aspects of its functioning and become especially relevant.

The course is devoted to geospatial aspects of tourism development, the specifics of the formation and functioning of territorial markets for tourism services of different hierarchical levels. In addition, in Ukraine the process of training qualified professionals for hotels and travel companies is now at an early stage as well as the market for travel services. Therefore, the study of this course is timely and necessary in the training of specialists for this important and difficult activity of the market of tourist and hotel and restaurant services.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Ринок туристичних, ресторанних та готельних послуг» укладена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Туризм» освітня програма Туризм, затвердженої наказом по університету від 22 березня 2019 р., № 60.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є відносини людей у процесі формування, розподілу, реалізації та споживання туристичних послуг (туристичного продукту) на всіх ієрархічних і структурних рівнях ринку туристичної діяльності з метою задоволення потреб населення та отримання економічного і соціального ефекту.

Метою дисципліни є вироблення стратегічного напрямку вивчення змісту і розуміння ринку та організації туристично-готельної справи, визначення умов його становлення й розвитку пріоритетних форм підприємницької діяльності в даній галузі.

Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми:

загальні: здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (K02); здатність діяти соціально відповідально та свідомо (K03); здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (K06).

спеціальні, фахові, предметні: здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій (K17); розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів (K19); розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного) (K20).

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми. В результаті освоєння дисципліни студент повинен: знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук (ПР02); розуміти принципи, процеси і

технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна) (ПР10); управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері (ПР17).

Навчальна дисципліна є обов'язковою.

Форма підсумкового контролю знань – ПМК (залік).

ПРОГРАМНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Науково-теоретичні та методичні засади дослідження розвитку ринку туристичних та готельно-ресторанних послуг

Тема 1. Теоретичні засади розвитку ринку туристичних та готельно-ресторанних послуг

Актуальність вивчення дисципліни «Ринок туристичних, рестораних та готельних послуг»: зміст, структура дисципліни. Історія розвитку сфери гостинності. Гостинність як основа формування розвитку світового ринку готельно-ресторанних послуг. Поняття туризму й гостинності. Туристичні та готельні послуги. Сучасний стан та тенденції розвитку ринку туристичного та готельно-ресторанного господарства. Інноваційні методи розвитку світового ринку готельно-ресторанного господарства.

Тема 2. Територіальна організація світового ринку туристичних та готельно-ресторанних послуг

Сутність світового ринку як глобальної системи, яка регулює співвідношення попиту й пропозиції. Класифікація ринку готельно-ресторанних послуг за видами, формами, характером діяльності, територією. Класифікація туристичних підприємств. Готельні й туристичні комплекси. Чинники, що визначають розвиток готельного й туристичного комплексів. Специфічні риси ринку готельно-ресторанних послуг: комплексність, мобільність, нероздільність процесу обслуговування та ритмічність.

Систематизація та територіальна організація ринку туристичного попиту. Тур як основний ринковий продукт. Інтернаціоналізація сучасного туристичного та готельного бізнесу.

Тема 3. Методологічні чинники дослідження міжнародного готельно-ресторанного ринку

Дослідження міжнародного ринку готельного та ресторального господарства. Особливості вивчення ефективності роботи на міжнародному ринку готельних і рестораних послуг

Тема 4. Умови і чинники формування попиту на туристичні та готельно-ресторанні послуги

Сучасний стан світового туристичного ринку і фактори його розвитку. Умови та фактори формування попиту. Фактори розвитку ринку туристичних послуг.

Сучасні чинники розвитку туризму та гостинності. Соціально чинники формування ринку готельного і ресторанного господарства. Економічні чинники формування ринку готельного і ресторанного господарства.

Тема 5. Кон'юнктура, регуляторні механізми та геомаркетинговий аналіз туристичних та готельно-ресторанних послуг

Зміст кон'юнктури міжнародного ринку туристичних і готельно-ресторанних послуг. Фактори, що впливають на кон'юнктуру міжнародного ринку туризму. Система показників оцінки кон'юнктури. Теоретичні засади кон'юнктурного дослідження ринку туристичних і готельно-ресторанних послуг. Завдання кон'юнктурних досліджень.

Класифікація напрямів вивчення ринку. Інформаційне забезпечення і кон'юнктурні дослідження. Класифікація інформації. Аналітична інформація. Методи збирання первинної інформації. Класифікація методів збору інформації. Головні етапи моніторингового дослідження на ринку туристичних, ресторанних та готельних послуг. Сегментування клієнтів у туризмі та готельному господарстві. Програмне забезпечення моніторингу ринку туристичних та готельно-ресторанних послуг.

Вивчення кон'юнктури ринку туристичних і готельно-ресторанних послуг України на тлі світового ринку туристичних послуг.

Модуль 2. Геопросторова організація та функціонування світового ринку туристичних та готельно-ресторанних послуг

Тема 6. Стан та тенденції формування ринку туристичних та готельно-ресторанних послуг на вітчизняному та світовому рівнях

Соціально-економічні чинники формування світового ринку готельного і ресторанного господарства. Сучасний стан ринку туристичних та готельно-ресторанних послуг.

Міжнародне регулювання ринку готельно-ресторанних послуг в Україні та світі. Тенденції розвитку ринку туристичних та готельно-ресторанних послуг.

Тема 7. Основи формування підприємств готельно-ресторанного бізнесу у розвинених країнах світу

Історичний огляд розвитку готельного господарства. Основні та супутні готельні послуги. Зміст процесу обслуговування і продажу готельного та туристичного продукту. Підходи до класифікації та типізація підприємств готельно-ресторанного господарства в країнах світу. Сучасні ознаки та особливості функціонування та розвиток міжнародних готельних мереж.

Характеристика особливостей комерційної діяльності підприємства на міжнародному ринку туристичних і готельно-ресторанних послуг. Нормативно-правова база підприємницької діяльності в туристичній та готельній справі. Форми ринкових структур у туристичному та готельному бізнесі.

Тема 8. Регіональні особливості споживання туристичних та готельно-ресторанних послуг

Сучасний стан та тенденції розвитку готельно-ресторанного господарства в Азійсько-Тихоокеанському туристичному регіоні. Тенденції розвитку ринку готельно-ресторанних послуг в Американському регіоні та США. Ринок готельно-ресторанних послуг у Близькосхідних країнах. Розвиток готельно-ресторанного господарства в країнах Африки.

Тема 9. Сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку туристичних послуг та готельно-ресторанного господарства в Європейському туристичному регіоні

Сучасний стан розвитку готельно-ресторанного господарства в Європейському туристичному регіоні. Тенденції розвитку ринку готельно-ресторанних послуг у Європі. Дослідження основних перспектив розвитку ринку готельно-ресторанних послуг у європейських країнах.

Тема 10. Характеристика національного ринку туристичних та готельно-ресторанних послуг

Розвиток туристичної індустрії та готельного господарства в Україні. Сучасний розвиток готельної інфраструктури в Україні. Нормативно-правова база туристичної діяльності. Специфіка послуг готелів і послуг харчування. Законодавче регулювання готельного бізнесу в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Агафонова Л. Г. Туризм, готельний та ресторанный бізнес : ціноутворення, конкуренція, державне регулювання: уавч. посібник / Л. Г. Агафонова, О. Є. Агафонова. – Київ : Знання України, 2002. – 358 с.
2. Байлик С. И. Гостиничное хозяйство. Организация, управление, обслуживание: учеб. пос. - 2-е изд., перераб. и доп. / С. И. Байлик. – Київ : Дакор, 2006. – 288 с.
3. Байлик С. И. Гостиничное хозяйство. Проблемы, перспективы, управление, сертификация / С. И. Байлик. – Київ : ВИРА-Р, Альтерпрес, 2001. – 207 с.
4. Бойко М. Г. Організація готельного господарства : підручник / М. Г. Бойко, Л. М. Гопкало. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2006. – 448 с.
5. Заблоцька Р. О. Світовий ринок послуг. Підручник – Київ : Знання України, 2005. – 280 с.
6. Іванова Л. О. Моніторинг світового ринку туристичних послуг: навч. посібник / Л. О. Іванова, О. М. Музика. – Львів : Магнолія-2006, 2012. – 226 с.
7. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. Навч. пос. / В. Ф. Кифяк. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2003. – 300 с.
8. Клапчук В.М. Туризм і готельне господарство світу та України : історія та сучасний стан, тенденції і моніторинг : навчально-методичний посібник / В. М. Клапчук, Л. В. Польова. – Івано-Франківськ : Фоліант, 2013. – 408 с.
9. Лук'янова Л. Г. Уніфіковані технології готельних послуг / За ред. проф. В. К. Федорченка. – Київ : Вища школа, 2001. – 237 с.
10. Любіцева О. О. Методика розробки турів : навч. посібник / О. О. Любіцева. – К.: Альтерпрес, 2003. – 104 с.
11. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). – 3-е вид., перероб. і доп. / О. О. Любіцева. – Київ : Альтерпрес, 2005. – 436 с.
12. Мальська М. П. Готельний бізнес: теорія та практика: Навчальний посібник / М. П. Мальська, І. Г. Пандяк. – Київ : Центр учбової літератури. 2009. – 472 с.
13. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг: Підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н.М. Ганич. – Київ : Знання, 2008. – 661с.

14. Марущак Т. Міжнародні готельні ланцюги як організаційна форма функціонування підприємств готельного господарства / Т. Марущак // Вісник КНЕУ. – 2002. – № 1. – С. 93-98.
15. Михеева Н. А. Региональный мониторинг гостиничных услуг и прогнозирование / Н. А. Михеева. – Москва : Троицкий мост, 2013. – 184 с.
16. Мунін Г. Б. Управління сучасним готельним комплексом: Навч. посіб. // Г. Б. Мунін, А. О. Зимійов, Є. В. Самарцев, О. О. Гаца, К. П. Максимець, Х. Й. Роглев / За ред. члена-кор. НАН України, д.е.н., проф. С. І. Дорогунцова. – Київ : Ліра, 2005. – 520 с.
17. Організація обслуговування у закладах ресторанного господарства : підручник. [для вищ. навч. закл.] / За ред. Н. О. П'ятницької. – 2-ге вид. перероб. та допов. – Київ : Центр учбової літератури, 2011 – 584 с.
18. Пуцентейло П. Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва : навч. пос. / П. Р. Пуцентейло. – Київ : ЦУЛ. 2007. – 344 с.
19. Роглев Х. Й. Організація обслуговування в готельних комплексах / Х. Й. Роглев, В.М. Маркелов. – Київ : КУТЕП, 2004. – 174 с.
20. Ткаченко Т.І. Економіка готельного господарства і туризму : навч. посіб. / Т.І. Ткаченко, С. П. Гаврилук. – Київ : КНТЕУ, 2005. – 179 с.
21. Уніфіковані технології готельних послуг : навч. посібник / За ред. В. К. Федорченко. – Київ : Вища шк., 2001. – 327 с.

Додаткові

22. Горіна Г. О. Особливості сучасного розвитку готельної індустрії України / Г. О. Горіна // Вісник Сумського державного університету. – 2010. – № 2. – С. 10-16.
23. Гостиничный и туристический бизнес / Под. ред. проф. А.Д.Чудновского. – Москва : Ассоциация авторов и издателей «Тандем», ЭКМОС, 1999. – 352 с.
24. ДСТУ 4269:2003. Державний стандарт України. Послуги туристичні. Класифікація готелів [Чинний від 2004-01-09]. – Київ : Держспоживстандарт України, 2004. – 13 с.
25. ДСТУ 4527:2006. Державний стандарт України. Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення [Чинний від 2006-01-10]. – Київ : Держспоживстандарт України, 2006. – 28 с.

26. Дуда Ю. І. Культурно-історичні аспекти становлення закладів гостинності в Західній Україні / Ю. І. Дуда, Б. П. Яцишин // Інновації в управлінні асортиментом, якістю та безпекою товарів і послуг: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 24 листопада 2016 р.). – Львів : Растр-7, 2016. – С. 313-316.

27. Інфраструктура регіонів України. Пріоритети модернізації. Аналітичне дослідження // ГО «Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень», Фонд імені Фрідріха Еберта. – Київ, 2017. – 108 с.

28. Косенко В.О. Тенденції розвитку готельного господарства в умовах побудови інформаційного середовища / В. О. Косенко // Комуніальне господарство міст. – 2015. – № 102. – С. 541-546.

29. Мазур В. Індустрія гостинності – ефективний інструмент розвитку туристичного бізнесу / В. Мазур // Журнал європейської економіки. – 2015. – Т. 14. – № 3. – С. 273-286.

30. Ресторанне господарство і туристична індустрія в ринкових умовах: Зб. наук. пр. – К.: КНЕУ, 2002. – 170 с.

Електронні ресурси

31. Господарський кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №18, №19-20, №21-22, ст.144): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

32. Маркетингове дослідження готельного ринку [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.cityadm.lviv.ua/zed/images/stories/zed/presentations_hotel/hotelstudy.pdf.

33. О сервисе PRO. Statistics ProHotel Statistics Барометр гостиничного бизнеса/ Загрузка и цены. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://stat.prohotel.ru/about/>.

34. Про туризм: Закон України від 18.11.2003 р. № 1282–IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 24.04.2020).

35. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-p (дата звернення: 17.05.2020).